Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Μηχανικών Η/Υ

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Τεχνολογία Λογισμικού

7ο / 9ο Εξάμηνο 2018-19

Ν.Παπασπύρου, Αν.Καθ. ΣΗΜΜΥ, nickie@softlab.ntua,gr

Β.Βεσκούκης, Αν.Καθ. ΣΑΤΜ, v.vescoukis@cs.ntua,gr

Κ.Σαΐδης, ΠΔ 407, saiko@softlab.ntua.gr

Αρχιτεκτονικά πρότυπα στον Παγκόσμιο Ιστό

Περιεχόμενα

- Ο Παγκόσμιος Ιστός
- Διεπαφές χρήστη στον Παγκόσμιο Ιστό
  - Η τεχνική AJAX
  - Τα πρότυπα MVC, MVVM και Observable
  - Ο μορφότυπος JSON
- Υπηρεσιοστραφής αρχιτεκτονική (Service-oriented architecture)
- Το αρχιτεκτονικό στυλ REST
- Μικρουπηρεσίες (Microservices)

Ο Παγκόσμιος Ιστός

Βασικά συστατικά

- Client/Server
- HTTP (Hyper Text Transfer Protocol)
- HTML (Hyper Text Markup Language)
- Unified Resource Identifiers, Locators and Names (URIs, URLs, URNs)

Μορφή ενός URL

```
scheme://[user:password@]host[:port]/path[?query][#fragment]
```

HTTP

- Μέθοδοι (HEAD, GET, PUT, POST, DELETE, κ.ά)
- Headers (Host, Accept, Cookie, κ.ά)
- Status codes (200, 404, 500, κ.ά)
- Εκδόσεις: 1.0, 1.1, 2.0

Παράδειγμα

Αίτηση

```
GET /index.html HTTP/1.1
<line feed>
```

Απάντηση

```
HTTP/1.1 200 OK
Date: Wed, 29 Mar 2017 14:38:00 GMT
Server: Apache/1.3.27 (Unix) ...
Last-Modified: Wed, 29 Mar 2017 01:16:05 GMT
Accept-Ranges: bytes
Content-Length: 6188
Content-Type: text/html
<html>
<head>...</head><body>...</body>
</html>
```

Μετασχηματισμός

- Από στατικές σελίδες & δυναμικά web sites
- Σε διαδραστικά, προσαρμόσιμα και ταχέως αποκρίσιμα Web applications που παρέχουν ή χρησιμοποιούν Web APIs
- Ο Παγκόσμιος Ιστός μετασχηματίζεται σε μια προγραμματιστική πλατφόρμα υπηρεσιών με τη Javascript να είναι η defacto γλώσσα

Διεπαφές χρήστη στον Παγκόσμιο Ιστό

- Η τεχνική AJAX
- Το πρότυπο Model-View-ViewModel
- Το πρότυπο Observable
- Τεχνικές ασύγχρονου προγραμματισμού (Promises) *
- Reactive Programming*
- Ο μορφότυπος JSON

*Σε επόμενη διάλεξη

AJAX

- Asynchronous Javascript and ~~XML~~ (JSON)
- Αποστολή του HTTP αιτήματος ασύγχρονα (σε ξεχωριστό thread) και παροχή callback hook για το αποτέλεσμα

Προ-AJAX

- Αργά και δύσχρηστα User Interfaces
- Δεν ήταν εφικτό να υλοποιηθεί αποτελεσματικό User Experience!
  - Π.χ. auto-complete as you type του google search.
  - Γιατί;

Παράδειγμα

https://jsfiddle.net/2tqja09e/2577/

Το Observable πρότυπο σχεδίασης

- Push paradigm
- Ο χρήστης/client του Observable (ο observer) ενημερώνεται για την αλλαγή της τιμής του observable (το observable κάνει push)
- Παρόμοια λογική με events & event handling

java.util.Observable

```
class Observable {
  void addObserver(Observer o);
  void deleteObserver(Observer o);
  boolean hasChanged();
  void notifyObservers();
  void notifyObservers(Object arg);
}
```

Observer

java.util.Observable

```
interface Observer {
  void update(Observable o, Object arg);
}
```

Το MVVM αρχιτεκτονικό πρότυπο

Παραλλαγή του Model-View-Controller

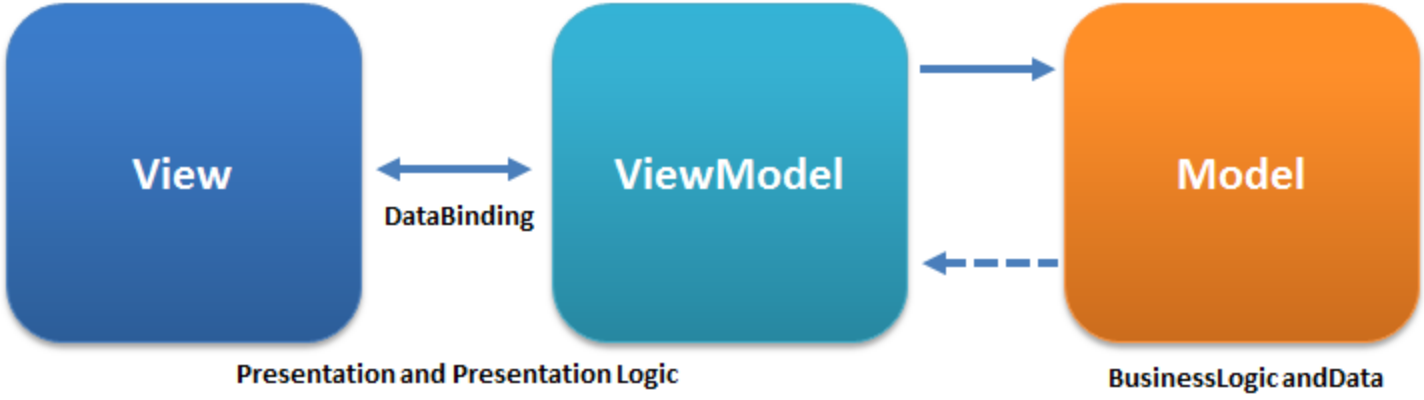

Συστατικά

- View: τα στοιχεία του UI
- Model: τα δεδομένα
- ViewModel (Presenter ή ViewController):
  - Data bindings (model elements <-> UI elements)
  - Change notifications

Εφαρμογή του Observable στο MVVM

- ViewModel: Ενθυλακώνει τα δεδομένα (model elements) σε observables
- Τα UI elements γίνονται bind ως observers στα model elements

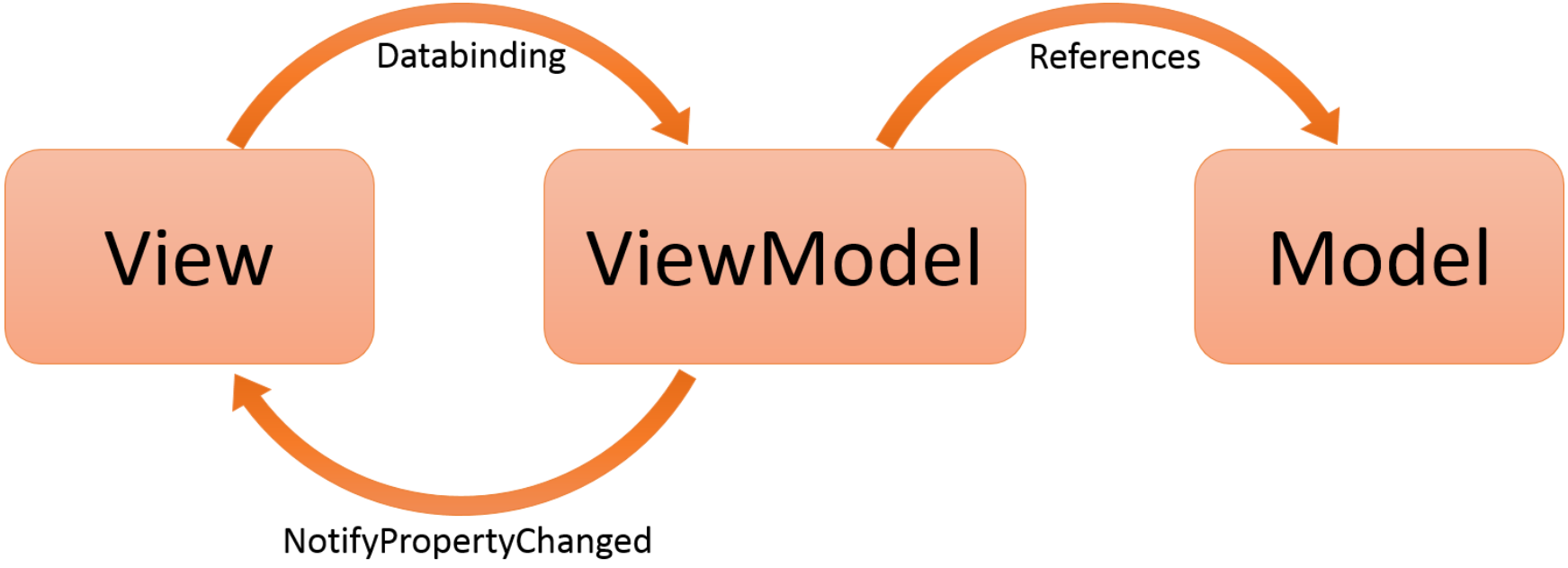
Databinding
References
View
ViewModel
Model
NotifyPropertyChanged

Παράδειγμα

http://knockoutjs.com/examples/

Συζήτηση

- Δηλωτικός κώδικας
- Υψηλό επίπεδο αφαίρεσης
- Αυτόματη -για τον προγραμματιστή- ενημέρωση του UI με τις αλλαγές στα δεδομένα
- Σύνθετο για απλές διεπαφές χρήσης
- Θέματα απόδοσης σε πολύ μεγάλες εφαρμογές ή σύνολα δεδομένων

Ο μορφότυπος JSON

JavaScript Object Notation (JSON)

- Text-based πρότυπο για την κωδικοποίηση δεδομένων
  - ECMA-262 3η έκδοση, rfc 4627, ECMA-404
  - Κωδικοποίηση UNICODE (UTF-8, UTF-16, UTF-32)
- Βασίζεται σε υποσύνολο της JavaScript, αλλά είναι πλήρως ανεξάρτητο της γλώσσας προγραμματισμού
- Το πλέον διαδεδομένο πρότυπο για:
  - την ασύχρονη επικοινωνία μεταξύ Web Browser και Web Server
  - επικοινωνία μεταξύ Web APIs (services)

Οφέλη

- Απλότητα
  - Αναγνώσιμο από τον άνθρωπο
  - Επεξεργάσιμο από οποιαδήποτε γλώσσα προγραμματισμού
- Σταθερότητα
  - Δεν υπάρχουν διαφορετικές εκδόσεις
  - Δεν αναμένονται αλλαγές στο συνακτικό
- Ταχύτερο κι απλούστερο από την XML
  - WSDL, XML Web Services

Τύποι δεδομένων

- Πρωτογενείς τύποι
  - String
  - Number
  - Boolean
- null
- Σύνθετοι τύποι
  - Array
  - Object

JSON String

- Ακολουθία 0 ή περισσοτέρων UNICODE χαρακτήρων
- Περιέχονται σε διπλά εισαγωγικά "..."
- Backslash escapes
- Παράδειγματα
  - `""`
  - `"data"`
  - `"data \"with quotes\""`

JSON Number

- Χωρίς εισαγωγικά
- Προσημασμένος δεκαδικός αριθμός (διπλής ακρίβειας, κινητής υποδιαστολής)
- Παραδείγματα:
  - `10` (ακέραιος)
  - `-10.45` (πραγματικός)
  - `2.5e-5` (scientific notation)

JSON Boolean

- Χωρίς εισαγωγικά
- true ή false

JSON null

- Χωρίς εισαγωγικά
- null

JSON Array

- Διατεταγμένο σύνολο τιμών
- Οι τιμές εμπεριέχονται μεταξύ `[]` και χωρίζονται με `,`
- Παραδείγματα:
  - Πίνακας με Strings: `["red","green","blue"]`
  - Πίνακας με Numbers: `[10, -20, 0.30]`
  - Πίνακας με διάφορους τύπους: `[10, "red", false, null]`

JSON Object

- Μη διατεταγμένο σύνολο από ζεύγη ονόματος/τιμής (unordered name/value pairs)
- Ένα JSON Object έχει 0 ή περισσότερα ζευγάρια που εμπεριεχόνται σε `{}`
- Κάθε ζευγάρι έχει ένα όνομα και μία τιμή
- Το όνομα είναι τύπου String
- Η τιμή μπορεί να είναι οποιουδήποτε τύπου (String, Number, Boolean, null, Object, Array)
- Το όνομα διαχωρίζεται από την τιμή με `:`
- Τα ζευγάρια διαχωρίζονται μεταξύ τους με `,`

Παραδείγματα

```
{"img":"web.jpg", "width":800, "height":600}
```

```
{
    "user":      "saiko",
    "enabled":    true,
    "favorites": [10, 11, 20],
    "roles": [
        {"id":"editor",  "text":"Content Editor"},
        {"id":"manager", "text":"System Manager"}
     ]
}
```

Μορφότυπος JSON

- Εύκολα αναγνώσιμο/διαχείσιμο και από ανθρώπους και από προγράμματα
- Αναπαριστά εύκολα τις ευρέως χρησιμοποιούμενες δομές δεδομένων (records, lists, trees)
- Οι αλγόριθμοι ανάλυσης (parsing) είναι απλοί, γρήγοροι και συνεπείς λόγω του απλού συντακτικού
- Υποστήριξη UNICODE
- MimeType: application/json

Service-oriented architecture

Η κεντρική ιδέα

- Υπηρεσίες που επικοινωνούν μέσω ενός πρωτοκόλλου επικοινωνίας και είναι:
  - κατανεμημένες,
  - αυτοτελείς (separately maintained & deployed)
  - χαλάρα συνδεδεμένες (loosely-coupled)
  - ανεξάρτητες της τεχνολογίας υλοποίησης (technology-neutral)
  - ανεξάρτητες του κατασκευαστή (no vendor lock-in)
- Σύνθεση της εφαρμογής μέσω της ολοκλήρωσης (integration) των υπηρεσιών.

Ρόλοι

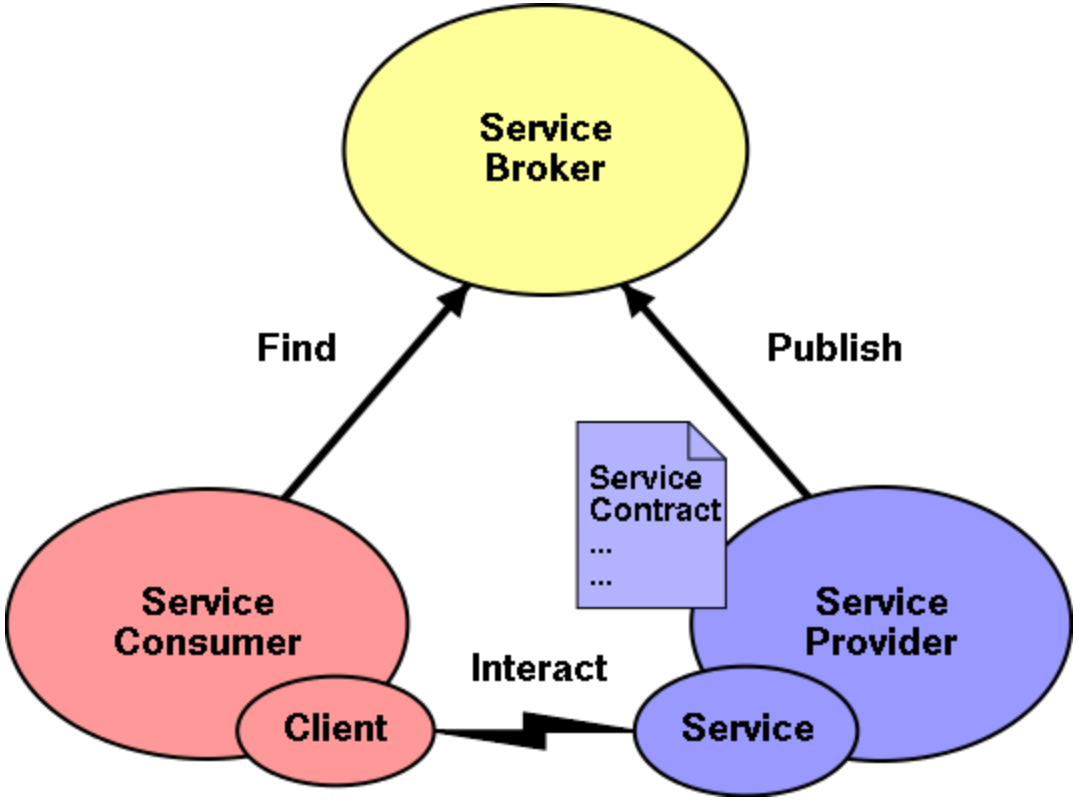

- Service consumer
- Service producer
- Service broker

SOA Αρχές

- Service contract
- Metadata
- Composition
- Autonomy
- Discovery
- Reusability

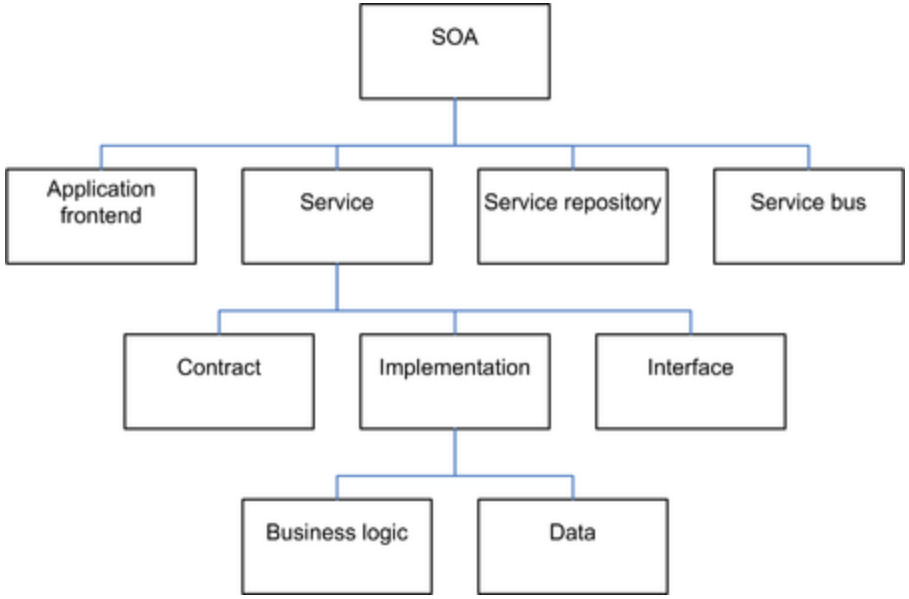
SOA
Application frontend
Service
Service repository
Service bus
Contract
Implementation
Interface
Business logic
Data

Υλοποίηση

- Web Services (SOAP, WSDL, UDDI)
- Remote-procedure call (RPC)
- Message-driven middleware
- RESTful APIs
- κ.ά

Ζητήματα

- Stateful vs Stateless
- Απόδοση
- Πολυπλοκότητα
- Έλεγχος και επαλήθευση (testing)

Η Αρχιτεκτονική Representational State Transfer (REST)

RESTful APIs

- Υπάρχουν παντού (Web, Microservices, IoT)
- Σχεδόν πάντα με υποστήριξη για JSON

Τι είναι το REST

- Ένα αρχιτεκτονικό στυλ για τη λειτουργία του Παγκόσμιου Ιστού (ή, γενικά, κατανεμημένων συστημάτων)
- Οριοθετεί αρχές, περιορισμούς και βασικές λειτουργίες
- Ανεξάρτητα της γλώσσας προγραμματισμού, του πρωτοκόλλου επικοινωνίας ή του είδους των δεδομένων

Συνοπτικά

Τέσσερις βασικές έννοιες:

- Resources, Representations, Requests, Responses

Έξι βασικές αρχές:

- Client-server, Stateless, Cacheable, Layered System, Uniform Interface, Code on demand (προαιρετικά)

Οφέλη

- Η σωστή χρήση των RESTful αρχών βελτιώνει όλα τα σημαντικά χαρακτηριστικά μιας αρχιτεκτονικής:
  - Απόδοση
  - Κλιμάκωση
  - Απλότητα
  - Επεκτασιμότητα
  - Αξιοπιστία

1η RESTful Αρχή

Client – Server

- Πλήρης διαχωρισμός ενδιαφερόντων (separation of concerns) μεταξύ client & server
- Χρήση ομοιόμορφης διεπαφής (uniform interface) για την επικοινωνία τους

Παράδειγμα: ο client δεν πρέπει να «ενδιαφέρεται» για το data storage, ο server δεν πρέπει να «ενδιαφέρεται» για το user interface

2η RESTful Αρχή

Stateless

- Ο server δεν αποθηκεύει καμιά πληροφορία για το state της εφαρμογής κατά την επικοινωνία του με τον client
- Το ακριβές application state τηρείται μόνο από τον client

Αλλά, προφανώς, ο server μπορεί να αποθηκεύει πληροφορίες του user session σε κάποια βάση δεδομένων

3η RESTful Αρχή

Cacheable

- Ο client πρέπει να μπορεί να αποθηκεύσει προσωρινά επιλεγμένα responses από τον server
- Ο server πρέπει να υποδεικνύει στον client ποια responses μπορούν να αποθηκευθούν προσωρινά και ποια όχι

Παράδειγμα: χρήση κατάλληλων cache headers του HTTP

4η RESTful Αρχή

Layered System

- Ο client πρέπει να μπορεί να συνδεθεί είτε με τον end server είτε με κάποιον ενδιάμεσο server, χωρίς να μπορεί να «διακρίνει» τη διαφορά
- Οι ενδιάμεσοι server πρέπει να μπορούν να προσθέτουν λειτουργικότητα: π.χ. caching, authorization, security, κτλ.

Παράδειγμα: Web proxies, N-tier architectures

5η RESTful Αρχή

Code on demand

- Ο client πρέπει να μπορεί να εκτελέσει κώδικα που προέρχεται από τον server δυναμικά (π.χ. applets, scripts, κτλ.)
- Προαιρετικά

6η RESTful Αρχή

Uniform Interface

- Η πλέον σημαντική αρχή!
- Αναγνωριστικά πόρων (Resource Identification)
- Διαχείριση πόρων μέσω αναπαραστάσεών τους (representations)
- Hypermedia as the engine of application state (HATEOAS)

Με απλά λόγια

- Ο client στέλνει requests στον server χρησιμοποιώντας URIs για τον προσδιορισμό των resources (και των representations).
- Τα resources διαχωρίζονται από τα represenations: ο server μπορεί να στείλει τα στοιχεία ενός resource σε μορφή XML, JSON, κτλ.
- Ο client, κατέχοντας οποιοδήποτε representation ενός resource, μαζί με ενδεχόμενα metadata, μπορεί να τροποποιήσει το αντίστοιχο resource.

Με απλά λόγια (συνέχεια)

- Τα responses που στέλνει ο server έχουν όλη την απαιτούμενη πληροφορία που απαιτείται για το σωστό τους χειρισμό από τον client (μορφότυπο, caching, κτλ.)
- HATEOAS: ο client επικοινωνεί με τον server μόνο μέσω δυναμικά παρεχόμενων hypermedia (π.χ. hyperlinks).
- Δηλαδή, ο client δεν χρειάζεται να γνωρίζει από πριν κάποιο server ή κάποιο interface (όπως στις παραδοσιακές SOA ή στο RPC, κτλ.). Αρκεί μόνο να μπορεί να «καταλάβει» τη λειτουργία των hypermedia.

RESTful Web Service (API)

Αποτελείται από:

- Ένα HTTP base URL (REST endpoint)
- Ένα ή περισσότερα MimeType για τα representations
- HTTP Methods: GET, PUT ή PATCH, POST, DELETE

Παράδειγμα

- Έστω μια συλλογή (collection) από στοιχεία (items).
- Υπάρχουν δύο βασικά endpoints:
  - `[baseURL]/items` : Ενέργειες στη συλλογή (εν συνόλω).
  - `[baseURL]/items/id` : Ενέργειες στο στοιχείο (ειδικά).
- REST Calls
  - `GET [baseURL]/items`
  - `PUT [baseURL]/items/32`

Συλλογές

HTTP Method	Ενέργεια
GET	Εμφάνιση της λίστας με τα elements του collection, παρέχοντας το αντίστοιχο URI για το καθένα και ενδεχόμενα πρόσθετα στοιχεία (π.χ. metadata) καθώς και σελιδοποίηση (αν υποστηρίζεται).
PUT	Αντικατάσταση του υπάρχοντος collection με νέο collection (αν υποστηρίζεται).
POST	Προσθήκη νέου element στο υπάρχον collection.
DELETE	Διαγραφή του υπάρχοντος collection (αν υποστηρίζεται).

Στοιχεία

HTTP Method	**Ενέργεια**
GET	Ανάκτηση μιας αναπαράστασης του συγκεκριμένου item.
PUT ή PATCH	Τροποποίηση του συγκεκριμένου item.
POST	Δε χρησιμοποιείται ευρέως για items.
DELETE	Διαγραφή του συγεκριμένου item.

SOA & REST

- Ένα σύνολο από RESTful HTTP end-points που ανταλλάσσουν δεδομένα σε μορφή JSON
- Ενδεχομένως ο απλούστερος τρόπος υλοποίησης μιας SOA

Microservices

Κωδικοποιημένα

Microservices = SOA + Unix Principles + Agile + DevOps

Monolithic Server-side Applications

- A single logical executable
- Cloud deployment issues:
  - Small changes -> rebuild and redeploy the whole app
  - Scalability -> scale it all or not at all

A monolithic application puts all its functionality into a single process...

... and scales by replicating the monolith on multiple servers

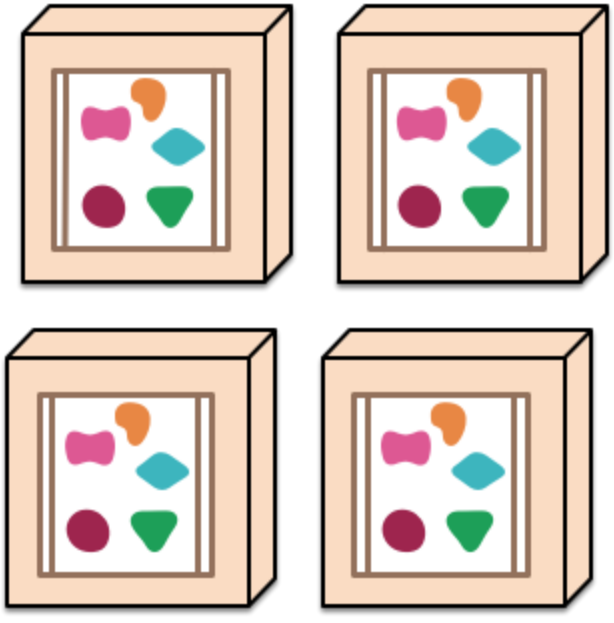

A microservices architecture puts each element of functionality into a separate service...

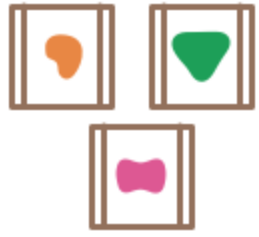

... and scales by distributing these services across servers, replicating as needed.

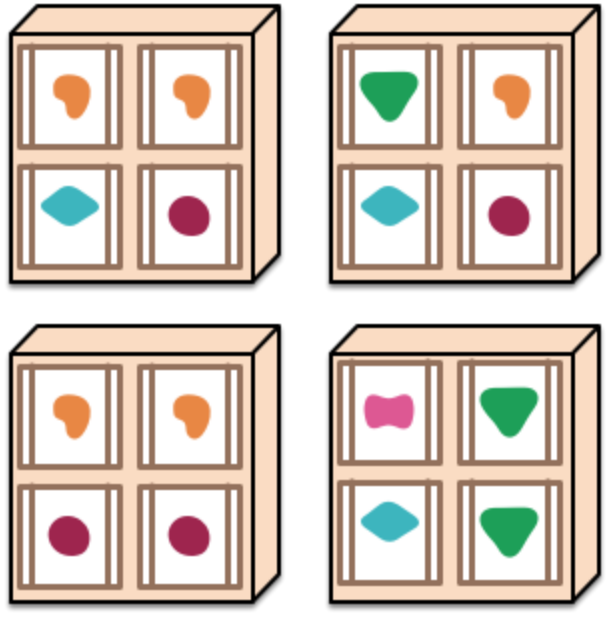

Χαρακτηριστικά

- Componentization via services
  - As in SOA
- Organized around business capabilities
  - Cross-functional teams, as in Agile
- Products not projects
  - A team should own a product
  - You build it, you run it
- Smart end-points, dumb pipes
  - Simple communication (Unix-style)

- Decentralized governance
  - Each team governs the implementation details of its product
- Decentralized data managument
  - Different datastore per service/app
- Infrastructure automation
  - Build & test automation
  - Continuous delivery & deployment
- Design for failure
  - Sophisticated monitoring & logging